

Tài chính xanh: Cơ hội phát triển xanh

TS. TRẦN VĂN,
Phó Chủ nhiệm Ủy ban Tài chính,
ngân sách Quốc hội khóa XIII

Xu thế và thách thức...

Bước vào thế kỷ 21, trước những diễn biến cực đoan của khí hậu, thế giới ngày càng quan tâm hơn tới môi trường, khí thải nhà kính, mực nước biển dâng. Người dân không chỉ muốn được hít thở không khí trong lành, uống nước sạch mà còn yêu cầu được sử dụng các dịch vụ, hàng hóa không làm hủy hoại môi trường. Các thị trường tài chính đã nhanh chóng nắm bắt xu thế phát triển xanh, sạch này và đưa ra nhiều công cụ tài chính tương ứng. Vào năm 2007, Ngân hàng Đầu tư Châu Âu phát hành 600 triệu Euro trái phiếu xanh (green bond) đầu tiên đầu tư cho năng lượng tái tạo¹, tiếp đó là Ngân hàng thế giới năm 2008, Công ty Tài chính Quốc tế IFC năm 2010 bắt đầu phát hành trái phiếu xanh cố định lãi suất cho các nhà đầu tư².

Theo đánh giá của Climate Bonds Initiative (CBI), năm 2020, khoảng 2.000 tỷ đô-la Mỹ trái phiếu xanh đã được phát hành, bằng 5% giá trị thị trường nợ toàn cầu và dự kiến tới năm 2025 năm sẽ là 5.000 tỷ đô-la. Trái phiếu xanh chủ yếu đầu tư vào lĩnh vực năng lượng tái tạo, vận tải zero carbon, xử lý rác thải... Mỹ, Trung Quốc, Pháp, Đức và Hà Lan là 5 quốc gia phát hành nhiều trái phiếu xanh nhất. Thực tế là bên cạnh trái phiếu xanh còn có các trái phiếu khí hậu, trái phiếu xã hội, trái phiếu môi trường, trái phiếu phát triển bền vững và trái phiếu các dự án bảo vệ thiên nhiên, xã hội và quản trị công (ESG).

Việt Nam là một trong những quốc gia dễ bị tổn thương nhất do biến đổi khí hậu. Theo kịch bản mực nước biển dâng thêm 1 mét, Việt Nam sẽ có thể bị mất 5% diện tích đất đai. Đặc biệt, hiện tượng xói lở ven sông, ven biển, sụt lún ngày càng nghiêm trọng. Số liệu của Bộ Tài nguyên và Môi trường 10

¹ Forbes.com: EIB/Climate Awareness Bonds

² <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/12/08/what-you-need-to-know-about-ifc-s-green-bonds>

năm 2012 - 2022 cho thấy, tốc độ sụt lún trung bình ở ĐBSCL nhanh hơn gấp từ 3 đến 10 lần so với nước biển dâng, làm cho ĐBSCL chìm dần do cả sụt lún đất và nước biển dâng. Nhiều chuyên gia về khí hậu cho rằng, khi nhiệt độ toàn cầu tăng lên 1,5°C và 2°C thì thiệt hại trực tiếp lên GDP Việt Nam sẽ tương ứng là 4,5% và 6,7%, cộng thêm các thiệt hại gián tiếp khác, có thể lên tới 30% vào 2050.

Trong bối cảnh đó, Việt Nam ngày càng quan tâm đến vấn đề môi trường và biến đổi khí hậu với cam kết mạnh mẽ trước cộng đồng quốc tế về nền kinh tế “zero” khí thải nhà kính vào năm 2050 tại COP26, cho nên Nhà nước đã xác định phát triển tài chính xanh ở Việt Nam là hướng đi đúng đắn để huy động vốn cho nền kinh tế xanh. Hệ thống pháp luật về tài chính xanh tại Việt Nam đã được quan tâm và xây dựng sau khi Kế hoạch hành động quốc gia về tăng trưởng xanh được ban hành năm 2014. Bộ Tài chính, Ngân hàng Nhà nước đã xây dựng một số nghị định, thông tư khuyến khích phát triển tài chính xanh, để tài chính xanh thật sự là kênh dẫn vốn và điều tiết nguồn lực cho phát triển xanh, phát triển bền vững, cả từ khu vực tài chính công, các định chế tài chính lớn cũng như từ khu vực tư, các tổ chức tài chính vi mô.

Có lẽ nhận thức của xã hội và cộng đồng doanh nghiệp về tài chính xanh ở nước ta còn khá hạn chế. Chính sách, luật pháp chưa thực sự khuyến khích, ưu đãi phát triển tài chính xanh, các sản phẩm tài chính xanh chưa phong phú, chưa thật sự hỗ trợ cho các dự án xanh, sản phẩm xanh... Việc nâng cao nhận thức và hiểu biết về tài chính xanh, xác định những cơ hội và thách thức về tài chính xanh là rất cần thiết để dần chuyển từ nhận thức thành tự giác ưu tiên sử dụng các sản phẩm, công nghệ xanh.

Một số gợi ý...

Chiến lược tăng trưởng xanh trong giai đoạn 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2050 của Việt Nam tập trung vào 3 nhiệm vụ: (1) giảm cường độ phát thải khí nhà kính và thúc đẩy sử dụng năng lượng sạch, năng lượng tái tạo; (2) xanh hoá sản xuất; (3) xanh hoá lối sống và thúc đẩy tiêu dùng bền vững. Thành phố Hồ Chí Minh cũng không nằm ngoài quỹ đạo này. Với mục tiêu xây dựng thành phố Hồ Chí Minh

thành thành phố tăng trưởng xanh, vận dụng các quy định tại Nghị quyết 98/2023/QH15 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển Thành phố Hồ Chí Minh, thành phố hoàn toàn có thể xây dựng đề án huy động trái phiếu xanh của chính quyền địa phương, khuyến khích doanh nghiệp phát hành trái phiếu doanh nghiệp xanh phục vụ cho các mục tiêu, chương trình, dự án xanh đáp ứng đủ các tiêu chí phát triển xanh Ví dụ, thành phố có thể phát hành trái phiếu xanh của chính quyền địa phương (để đầu tư một phần hay toàn bộ) cho:

- (1) các dự án năng lượng tái tạo, như điện gió ngoài khơi khu vực biển Cần Giờ cung cấp cho thành phố vệ tinh Cần Giờ trong tương lai gần, điện mặt trời mái nhà tại các khu, cụm công nghiệp, nhà dân;
- (2) dự án chiếu sáng công cộng bằng năng lượng tái tạo với mục tiêu trong 10 năm tăng gấp đôi mức độ chiếu sáng của thành phố, chiếu sáng nghệ thuật các công trình di sản, kiến trúc, lịch sử tiêu biểu của thành phố, các cầu vượt sông Sài Gòn, dọc kênh rạch với hiệu ứng góp phần làm giảm tai nạn giao thông, tội phạm, phát triển du lịch, kinh tế đêm... để thành phố rực rỡ như xứ sở thần tiên, thành phố của ánh sáng;
- (3) các dự án đốt rác phát điện từ 10.000 tấn rác thải sinh hoạt mỗi ngày hiện nay và dự báo đạt 15.000 tấn vào năm 2030, thay vì chôn lấp như hiện nay với sự hưởng ứng phân loại rác tại nguồn của người dân, nhất là khi thành phố đã cho chủ trương phát triển 240MW điện rác, đang xin bổ sung quy hoạch thêm 100MW đến năm 2030 và đang kêu gọi đầu tư theo phương thức đối tác công tư (PPP); các dự án thu hồi, xử lý nước thải sinh hoạt...;
- (4) các dự án nạo vét, hồi sinh kênh, rạch, bờ kè; các dự án chống ngập, các dự án thích ứng với biến đổi khí hậu, mực nước biển dâng...;
- (5) đầu tư hạ tầng kỹ thuật, áp dụng công nghệ hướng đến giao thông xanh: tổ chức vận tải hành khách công cộng bằng hệ thống xe buýt, tàu khách trên sông. taxi chạy điện hay pin hydro... cùng với hệ thống đường sắt nhẹ nối với Cảng HKQT Long Thành, các tuyến metro chạy bằng pin hydro, phần đầu sau 10-15 năm một nửa dân số thành phố sẽ đi lại bằng hệ thống vận tải HKCC; hệ thống đèn giao thông thông minh;
- (6) trong thiết kế, xây dựng các công trình dân dụng thông minh, thân thiện với môi trường, giảm khí thải nhà kính, giảm tiêu hao năng lượng phù hợp với quy hoạch không gian mảng xanh, bố trí chức năng hạ tầng kỹ thuật trong công viên như không gian ngầm thương mại, bãi đậu xe, công viên có chức năng kết hợp hồ điều tiết để giảm ngập úng;

- (7) hỗ trợ sản xuất, tiêu dùng các sản phẩm, dịch vụ thân thiện môi trường;
- (8) sử dụng để trồng cây xanh đô thị, xây dựng công viên, phát triển rừng che phủ và cây xanh phân tán... theo Kế hoạch xây dựng thành phố xanh, thân thiện môi trường giai đoạn 2020 - 2025; các dự án bảo vệ đa dạng sinh học;
- (9) sử dụng hợp lý tài nguyên đất đai, mặt nước cho phát triển nông, thủy sản, phát triển đô thị, công nghiệp.

Còn rất nhiều ý tưởng khác mà liệt kê chắc sẽ không thể đủ được. Nếu không chỉ mộng mơ mà làm được như vậy, thành phố Hồ Chí Minh sẽ trở thành thành phố xanh, thành phố đáng sống và làm việc nhất, góp phần nâng cao lợi thế so sánh, năng lực cạnh tranh của thành phố như một thương hiệu toàn cầu.

Để có thể triển khai rộng rãi tài chính xanh, thành phố cần ban hành các cơ chế, chính sách, quy định pháp luật, đòn bẩy kinh tế cho thị trường trái phiếu xanh, cổ phiếu xanh để động viên, khuyến khích sự tham gia của người dân và doanh nghiệp trên cơ sở vận dụng, cụ thể hóa Nghị quyết 98/2023/QH15 quy định thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển Thành phố Hồ Chí Minh mới được Quốc hội khóa XV thông qua ngày 24 tháng 6 năm 2023.

Thành phố có thể bắt đầu bằng việc công bố danh mục các dự án xanh với đầy đủ thông tin, tổng mức đầu tư, đánh giá của các định chế tài chính, tư vấn độc lập, cơ quan quản lý nhà nước về tiêu chuẩn xanh, việc huy động vốn, ấn định lãi suất, thời hạn trả nợ trên cơ sở hiệu quả tổng hợp đầu ra của dự án,... từ đó lên kế hoạch huy động vốn bằng trái phiếu chính quyền xanh hay trái phiếu xanh do doanh nghiệp dự án phát hành. Trong đó, nhận thức của người dân, cộng đồng doanh nghiệp về phát triển xanh, chấp nhận cam kết đấu tranh bảo vệ hệ sinh thái, môi trường, với biến đổi khí hậu, tự giác mong muốn, chủ động tham gia, có ý nghĩa quyết định.

